

جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل

قدرت رحمانی^۱

دریافت مقاله: .../.../۱۴۰۴

پذیرش مقاله: .../.../۱۴۰۴

چکیده

جنگ اوکراین را باید حاصل اقدامات و تحریکات دو دهه ای غرب به سرکردگی آمریکا علیه روسیه به ویژه تلاش برای جداسازی اوکراین از روسیه و قرارداد آن در موضع خصومت با مسکو با مطرح ساختن لزوم عضویت اوکراین در ناتو و روی کارآمدن یک دولت غرب گرا در اوکراین از سال ۲۰۱۴ که موضعی خصمانه علیه روسیه اتخاذ کرد دانست. در واقع جنگ اوکراین پس از پاسخ منفی آمریکا و ناتو به اولتیماتوم روسیه مبنی برکنار گذاشتن مسئله عضویت اوکراین در ناتو رخ داد. مسئله پژوهش حاضر این است که آینده جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی چگونه خواهد بود؟ نوع تحقیق توصیفی- کیفی و نتیجه توسعه ای و روش گردآوری اسناد و مدارک و مطالعات کتابخانه ای و اینترنتی بوده و با روش تحلیل محتوای کیفی استخراج شده است. نتیجه مقاله: از منظر ژئواستراتژیک، اوکراین در قلب منطقه ای است که نظریه "هارتلند" به آن اطلاق شده است. تسلط بر اوکراین، بلاروس و مجموعه جمهوری های بالتیک واقع در شمال هارتلند، منجر به تصرف هارتلند و در نتیجه کنترل اروپای مرکزی خواهد شد. پس تصرف و کنترل هارتلند؛ منجر به تصرف و کنترل اروپای مرکزی و کنترل اروپای مرکزی منجر به کنترل اوراسیای غربی و در نتیجه کنترل کل اوراسیا خواهد شد.

واژگان کلیدی: ژئوپلیتیک، وزن ژئوپلیتیکی، ژئواستراتژی

^۱ دانشجوی دوره PHD رشته ژئوپلیتیک و ژئواستراتژی دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه

جنگ اوکراین را در واقع آمریکا راه انداخت؛ برای گسترش ناتو به سمت شرق، مقدمات این جنگ را در واقع آمریکا به وجود آورد؛ الان هم بیشترین سود را، بیشترین بهره را آمریکا از جنگ اوکراین میبرد. مردم اوکراین بیچاره‌ها دچار مشکلند، سودش را کارخانجات اسلحه‌سازی آمریکا میبرند؛ لذا با اتمام جنگ اوکراین همراهی نمیکنند؛ آمریکا مانع کارهایی است که باید انجام بگیرد تا این جنگ تمام بشود و نمیگذارد؛ آنها از اتمام جنگ اوکراین ناراضی هستند (بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی مورخه ۱۴۰۲/۰۱/۰۱).

یکتا انگاری روس‌ها با اوکراین دارای ریشه‌های تاریخی، مذهبی، فرهنگی و اقتصادی قوی است. روس‌ها، کی‌یف را به عنوان کانون تاریخی کشور روسیه قلمداد می‌کنند. در حالی که آن‌ها بعداً به مردم اوکراین «روس‌های کوچک» اطلاق کرده و آنها را از «روس‌های بزرگ قلمرو مسکوویت» متمایز کردند، اما هنوز هم آنها به میراث مشترک روس‌کی‌یف اشاره می‌کنند.

همیشه از قدیم معروف بوده که اوکراین، سرِ روسیه است و ما بقی کشورِ روسیه، حکم بدن این کشور را دارد. اساساً از روزی که اوکراین از روسیه استقلال پیدا کرد، مشکلات ژئوپلیتیک روسیه چندین برابر شد. روس‌ها به طرق مختلف سعی داشتند که اوکراین را همیشه، (چه در دوران تزاری و چه در دوران شوروی در دستان خود حفظ کنند). این مسئله دلایل مختلفی دارد، اما بعد از فروپاشی شوروی، روس‌ها دچار یک مشکل راهبردی جدید شدند که یک سری مشکلات کوچک‌تر تاکتیکی، این مشکل را تشدید می‌کرد. آن مشکل هم این بود که در ناحیه دریای بالتیک، با خروج اوکراین و جمهوری‌های بالتیک، عملاً خطوط دفاعی روس‌ها درون دهانه خطوط تهاجمی ناتو قرار می‌گرفت. آن زمان از این مشکل راهبردی به عنوان «مخروط مرگ» یاد می‌شد.

از این رو، روس‌ها تلاش نموده‌اند، ضمن حفظ موازنه راهبردی قدرت، توجه ویژه‌ای به آرایش قوا در جبهه غربی خود داشته باشند و در این میان حفظ اوکراین در حلقه دفاعی روس‌ها از اهمیت راهبردی ویژه‌ای برای آنها برخوردار بوده است.

از منظر ژئواستراتژیک، اوکراین در قلب منطقه‌ای است که نظریه "هارتلند" به آن اطلاق شده است. تسلط بر اوکراین، بلاروس و مجموعه جمهوری‌های بالتیک واقع در شمال هارتلند، منجر به تصرف هارتلند و در نتیجه کنترل اروپای مرکزی خواهد شد. پس تصرف و کنترل هارتلند؛ منجر

به تصرف و کنترل اروپای مرکزی و کنترل اروپای مرکزی منجر به کنترل اوراسیای غربی و در نتیجه کنترل کل اوراسیا خواهد شد.

علاوه بر این اشاره شد که از قدیم نقل بود که اوکراین سر روسیه است. این مسئله هم به دلیل توان اقتصادی، کشاورزی و صنعتی این کشور است. همینطور اوکراین به دلیل دسترسی به دریای سیاه عملاً موجب بسته شدن این دریا به روی غرب می شد. چیزی که پس از فروپاشی شوروی عملاً از بین رفت. نکته بعدی پس از فروپاشی شوروی و استقلال اوکراین، انتقال خط دفاعی اول روس ها از اوکراین به کالینینگراد بود؛ که از منظر دفاعی (به دلیل واقع شدن آن در بین اعضای ناتو) به شدت آسیب پذیری دارد و در یک درگیری احتمالی، احتمال از دست رفتن این منطقه بسیار زیاد است و از دست رفتن کالینینگراد به معنی کاهش تسلط روسیه به دریای بالتیک است. به بیان دیگر اوکراین در سه راهی ای قرار دارد که شمال شرق اروپا را به جنوب و جنوب را به مرکز اروپا متصل می کند و در واقع راهی هست که دریای بالتیک را به دریای سیاه اتصال می دهد.

بر این اساس هدف اصلی مقاله بررسی جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل است. بنابراین به نظر می رسد این پژوهش نیاز به واکاوی دارد که آینده جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی چگونه خواهد بود؟

پیشینه تحقیق

به استناد بررسی های انجام شده در مراکز مربوط به سیاست های دفاعی-امنیتی، تحقیق مستقل و مستدل علمی و یا رساله کتاب با عنوان یا هدف تحقیق حاضر «جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل» نشان می دهد که برخی مقالات نسبتاً مشابهی به شرح زیر به موضوع مورد اشاره پرداخته شده است:

۱. صفری عسگر، وثوقی سعید (۱۳۹۵) با موضوع ژئوپلیتیک اوکراین و نقش آن در رقابت روسیه و ایالات متحده آمریکا و این سوال اصلی که ریشه اصلی اهمیت اوکراین برای روسیه و ایالات متحده را در چه امری باید جست وجو کرد؟ یا به عبارت بهتر، مهم ترین عامل تأثیرگذار بر نگرش روسیه و ایالات متحده در بحران اوکراین چیست؟ به این نتیجه رسیدند که ریشه اصلی تقابل روسیه و ایالات متحده در اوکراین را باید در اهمیت ژئوپلیتیک اوکراین و رقابت ژئوپلیتیک روسیه و ایالات متحده آمریکا در دوران پس از جنگ سرد دانست. اوکراین از مهمترین مناطق استراتژیک اوراسیا و شرق اروپاست.

۲. نونژاد محمد، کریمی مرتضی (۱۳۹۷) با موضوع تقابل روسیه و آمریکا در اوکراین و تأثیر آن بر منافع ملی ایران و این سوال اصلی که ریشه های بحران ۲۰۱۴ اوکراین چیست؟ و تقابل روسیه و آمریکا ددر بحرین اوکراین چه تأثیری بر منافع ملی جمهوری اسلامی ایران داشته است به این نتیجه رسیدند که بحران اوکراین میتواند باعث برجسته شدن جایگاه ایران به عنوان یک تولیدکننده انرژی شود و ایران را به عنوان آلترناتیو روسیه در تأمین انرژی کشورهای اروپائی مطرح نماید. بر خلاف روسیه، ایران دارای اختلافات ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک با اروپا و مخصوصاً کشورهای اروپایی شرقی نیست. براین مبنا تهران می تواند به عنوان یک شریک بلند مدت اقتصادی در نظر گرفته شود. فرصت های فوق از دریچه بحران اوکراین پیشروی ایران قرار گرفته است و یا حداقل از حالت بالقوه خارج و به وضعیت عملیاتی نزدیکتر شده است.

۳. وثوقی سعید، خیری مصطفی (۱۳۹۵) با موضوع اوکراین، عرصه تقابل غرب و روسیه و این سوال اصلی که چه عواملی سبب شدند که روسیه به کریمه تجاوز نموده و آن را ضمیمه خاک خود نماید؟ به این نتیجه رسیدند که تحولات اخیر اوکراین و جنگ ۲۰۰۸ گرجستان و روسیه نشان دادند که روسیه هنوز در بسیاری از جمهوری های جدا شده از اتحاد جماهیر شوروی سابق از ابزارهای اعمال قدرت قابل توجهی برخوردار است و رهبران غرب گرای برخی از این جمهوری ها نباید به امید حمایت غرب نفوذ منطقه ای روسیه را به چالش بکشند.

۴. گودرزی مهناز، درخشنده لزرجانی مریم (۱۳۹۴) با موضوع بحرین اوکراین در مجموعه امنیتی دریای سیاه و این سوال اصلی که عوامل بازتولید بحران اوکراین (اشاره به انقلاب نارنجی) با توجه به نقش روسیه چگونه قابل ارزیابی می باشد؟ به این نتیجه رسیدند که اتحادیه اروپا از طریق قدرت هنجاری با دموکراسی و چند جانبه ، تاکید بر اصول سه گانه اصلاحات اقتصادی گرایی منطقه ای سعی در گسترش هنجارهای خود به شکل نرم افزاری داشته و ناتو نیز در قالب امنیتی- نظامی (سخت افزاری) در منطقه خارج نزدیک به دنبال هدف گذاری خود می باشند. لیکن روسیه به عنوان هژمون منطقه ای با کارویژه سیاسی- امنیتی و اقتصادی در چارچوب اتحادیه های منطقه ای هرگونه نفوذ در مرزهای امنیتی را تهدیدی برای خود دانسته و برای پاسخگویی به آن مبادرت به اقدام نظامی می نماید.

۵. کرمی جهانگیر، فاضلی سامان (۱۳۹۷) با موضوع ژئوپلیتیک دریایی و سیاست خارجی روسیه در بحران های روسیه و اوکراین و این سوال اصلی علت مداخله نظامی روسیه در بحران های اوکراین و

سوریه چیست؟ به این نتیجه رسیدند که حفظ و تقویت کنترل روسیه بر دریاهای سیاه و مدیترانه از عامل های اصلی حضور این کشور در اوکراین و سوریه بوده است. با توجه به اینکه روسیه هم در اوکراین و هم در سوریه پایگاه های دریایی دارد با مداخله در این دو کشور به دنبال آن است که پایگاه های سواستوپول و تروتوس را حفظ کند و از این راه تسلط خود را بر این مناطق مهم تقویت کند.

۶. شیخ الاسلامی محمدحسن، شیراوند صارم (۱۳۹۵) با موضوع تاثیر کد و بینش ژئوپلیتیک بر مدیریت فدراسیون روسیه در بحران اوکراین و این سوال اصلی که اقتضائات کد و بینش ژئوپلیتیک فدراسیون روسیه چه تاثیری بر مدیریت این بازیگر در بحران اوکراین داشته است؟ به این نتیجه رسیدند که نظر به اهمیت حوزه ژئوپلیتیک اتحاد جاهیر شوروی برای قدرت روسیه و همچنین جایگاه برجسته و حیاتی اوکراین در کد و بینش ژئوپلیتیک این بازیگر، فدراسیون روسیه در عرصه مدیریت بحران اوکراین به صورت هوشمند عمل نموده و ابزارهای سخت و نرم را با هم ترکیب نموده است.

روش شناسی تحقیق

از نظر نوع، توسعه ای، از منظر روش، توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اسناد و مدارک و مطالعات کتابخانه ای و اینترنتی بوده و با روش تحلیل محتوای کیفی استخراج شده است.

مفهوم شناسی

ژئوپلیتیک: در فرهنگ نامه آکسفورد، اصطلاح ژئوپلیتیک عبارت است از مطالعه چگونگی تاثیرپذیری سیاست ها از عوامل جغرافیایی. در فرهنگ نامه وبستر نیز ژئوپلیتیک در معنی تاثیر عوامل جغرافیایی، اقتصادی و جمعیتی بر سیاست ها به ویژه سیاست خارجی کشور آمده است. علم کشف روابط محیط جغرافیایی و تاثیر آن بر سرنوشت سیاسی ملل است (عزتی، ۱۳۹۷: ۷-۵). عبارت است از علم مطالعه روابط متقابل جغرافیا، قدرت و سیاست و کنش های ناشی از ترکیب آن ها با یکدیگر (حافظ نیا، ۱۳۸۵: ۳۷-۳۶)

وزن ژئوپلیتیکی: عبارتست از ثقل نیروها و عوامل مثبت و منفی مؤثر در قدرت ملی یک کشور. به

عبارتی: جمع جبری عوامل قدرت ملی (حافظ نیا، ۱۳۸۵: ۱۰۹).

ژئواستراتژی: ژئواستراتژی علم مطالعه و کشف روابط بین عوامل جغرافیایی و استراتژی بویژه استراتژی نظامی است (عزتی، ۱۳۷۹: ۸). به پیکربندی های جغرافیایی بسیار ویژه خشکی ها، دریاها، تنگه ها و یا تلفیقی از آنها توجه دارد و کنترل، نظارت یا ممانعت از اعمال نظارت قدرت

های دیگر به منظور جفظ نفوذ در فضایی به مراتب وسیع تر مورد نظر است (لاکوست، ۱۳۹۱: ۲۶۹).

یافته های پژوهش

ژئوپلیتیک اوکراین: اوکراین به عنوان یک کشور مستقل پس از جنگ جهانی اول پدید آمد. نام اوکراین به معنی سرزمین مرزی است. در فاصله سال های ۱۹۱۷ تا ۱۹۲۱ روسیه تزاری بر اوکراین شرقی تسلط داشت و بخش غربی اوکراین نیز تحت کنترل خاندان هابسبورگ بود. ملی گرایان اوکراین که توان مقابله با بلشویک را نداشتند، به الحاق اکثر قلمرو اوکراین به جمهوری سوسیالیستی اوکراین تن دردادند و در سال ۱۹۲۲ جز و بخش اصلی اتحاد جماهیر شوروی سابق شدند. اوکراین غربی خارج از دسترس شوروی سابق قرار گرفته و در مقابل بین لهستان، چک اسلواکی و رومانی تقسیم شد. پس از جنگ جهانی دوم، قلمرو اوکراین به نحو قابل توجهی توسعه یافت و در نتیجه، بخش هایی از اوکراین که در اختیار لهستان، رومانی و چک اسلواکی قرار داشت، به اوکراین ملحق و شبه جزیره کریمه بعداً توسط خروشچف به عنوان هدیه به اوکراین بازگردانده شد (مطالعات و پژوهش های بازرگانی، ۱۳۸۱: ۹-۸).

اوکراین ۶۰۳۷۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارد که از این لحاظ بزرگترین کشور اروپایی است. طولانی ترین فاصله آن از غرب به شرق ۱۳۱۶ کیلومتر و از شمال به جنوب ۸۹۳ کیلومتر است. مجموع طول مرزهای اوکراین ۶۵۰۰ کیلومتر است که ۱۳۵۵ کیلومتر آن مرز آبی است و ۵/۱۰۵۶ کیلومتر از طریق دریای سیاه، ۵/۲۴۹ کیلومتر از دریای آزوف و ۴۹ کیلومتر از طریق تنگه کرچ مرز آبی دارد (دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی ۱: ۱۳۸۸). براساس اطلاعات سال ۲۰۰۸ جمعیت اوکراین ۴۶۱۷۹۲۲۶ نفر بود. از لحاظ تراکم جمعیت اوکراین مکان ششم را در اروپا پس از روسیه، آلمان، انگلستان، ایتالیا و فرانسه دارد. ساختار ملی جمعیت کشور نسبتاً همگن است، ۷۸٪ اوکراینی هستند و بیش از ۱۷٪ خود را روس در نظر می گیرند. همچنین خاک اوکراین محل اقامت مردمانی از ۱۳۰ ملیت دیگر است که میزان آن تقریباً ۲۲٪ است. بلاروسی، مولداوی، تاتارها کریمه، بلغارها، مجارها، رومانی و لهستانی؛ از جمله این افراد هستند. حدود ۱٪ را ارامنه، یونانیان، آذربایجانی ها و گرجستانی ها به خود اختصاص داده اند (Kuzmin and Maksymenko, 2012:3-4).

موقعیت و محدوده جغرافیایی اوکراین

تصویر شماره ۱: موقعیت و محدوده جغرافیایی اوکراین

شرق و شمال شرق: روسیه شمال: بلاروس (کاملاً همسو و همراه با روسیه با توجه به اکثریت روس تبار)

غرب: لهستان - مجارستان - اسلواکی جنوب: رومانی - مولداوی - دریای سیاه و دریای آزوف
غرب اوکراین به شدت وابسته به کشاورزی بوده و همچنان ضعیف تر است؛ شرق حجم بالایی از کالاهای صنعتی این کشور از جمله فولاد، خودرو و هواپیما را تولید می کند. از میان پنج شهر بزرگ اوکراین، چهار شهر در شرق واقع هستند. کی یف بزرگترین شهر اوکراین در غرب قرار دارد و از جمعیتی برخوردار است که حدود ۲۰ درصد آن را روس ها تشکیل می دهند. افزون بر این اگرچه زبان اوکراینی زبان رسمی کشور محسوب می شود، اما زبان اول نیمی از جمعیت این کشور روسی است.

به همان اندازه که اوکراین برای روسیه حائز اهمیت است و با وجود نفوذ و قدرت جمعیت روس این کشور، اوکراین بین اروپای ساحلی و روسیه تقسیم شده است. غرب اوکراین هرگز بخشی از امپراطوری روسیه نبود؛ استانی در امپراطوری اتریش-مجارستان و برخوردار از اقتصادی قوی بود که کشاورزی و بهره برداری از جنگل ها بر آن حاکم بود. تقسیم بندی میان شرق و غرب خودش را در نوسانات قدرت از زمان «انقلاب نارنجی» در سال ۲۰۰۴ نشان داد که قبل از آن دولت ها با روسای جمهور طرفدار روسیه اداره می شدند.

آب وهوا

آب و هوای اوکراین در شمال سرد و در جنوب معتدل است. در شهر کی یف ۲ تا ۳ ماه از سال یخبندان کامل است که دما تا ۲۵ درجه زیر صفر هم می رسد. میانگین دما در ماه ژانویه، منفی ۶ درجه و در جولای، مثبت ۲۰ درجه سانتی گراد است، اما در جنوب کشور، حرارت در ژانویه ۴ درجه و در جولای ۲۸ درجه است.

رودخانه های مهم

در اوکراین رودهای فراوانی وجود دارند که عمده ترین آنها دنیپر، دونتس و بوگ جنوبی هستند. دنیپر که سرچشمه آن کوه های روسیه و بلاروس است پس از ولگا و دانوب بزرگ ترین رود اروپا محسوب می شود و ۳ ماه از سال آب آن منجمد است. همچنین چندین سد و نیروگاه برق آبی بر روی دنیپر احداث شده که دریاچه های مصنوعی بزرگی را تشکیل داده است.

تصویر شماره ۲: موقعیت رودخانه دنیپر در اوکراین

تقسیمات سیاسی-اداری

از لحاظ تقسیمات کشوری، اوکراین از یک جمهوری خودمختار کریمه و ۲۴ استان تشکیل شده است و در هر یک از بخش ها، شهرها و استان ها نماینده رسمی رئیس جمهور، اداره امور را بر عهده دارد.

جغرافیای انسانی

جمعیت اوکراین حدود ۴۳۰۹۵۴۴۹ میلیون نفر است. پایتخت آن کی یف ۶/۲ میلیون نفر جمعیت دارد. ۶۹ درصد از جمعیت اوکراین در مناطق شهری زندگی می کنند.

زبان

زبان مردم این کشور از گروه زبان های اسلاو شرقی است و شباهت زیادی به زبان روسی دارد. زبان روسی بیشترین رواج را پس از زبان اوکراینی در این کشور دارد.

نژاد

نژاد اوکراینی از گروه نژادهای اسلاو شرقی است. اوکراینی ها ۷۳ درصد جمعیت را تشکیل می دهند. روس ها بزرگ ترین اقلیت نژادی در این کشور به حساب می آیند که بیش از یک پنجم جمعیت اوکراین را تشکیل می دهند که بیشتر در شرق و غرب کشور ساکن هستند. طبق آمار حدود ۵۰۰ هزار نفر یهودی در اوکراین زندگی می کنند که حدود یک درصد جمعیت را شامل می شوند. اقوام ساکن دیگر در اوکراین شامل بلاروس ها ۸ درصد، مولداویایی ها ۶ درصد، لهستانی ها ۸/۱ درصد و سایرین مجارها، یونانی ها، رومانیایی ها و تاتارها هستند.

دین و مذهب

حدود ۲/۹۶ درصد جمعیت اوکراین مسیحی هستند و پس از آن اسلام با ۷/ درصد و یهودیت با ۶/ درصد و سایر ادیان با ۵/۲ درصد، جمعیت این کشور را تشکیل می دهند. مسلمانان اوکراینی ۲ میلیون نفر برآورد شده اند که عمدتاً در شبه جزیره کریمه ساکن هستند.

بخش صنایع

اوکراین از نظر صنعت و اقتصاد دومین جمهوری مهم شوروی سابق پس از روسیه به شمار می رفت. این کشور نه تنها تولیدکننده غلات محسوب می شود، بلکه مرکز تولید فولاد، استخراج زغال سنگ و آهن، صنایع شیمیایی و مواد غذایی نیز می باشد. هواپیماسازی، تانک سازی، کشتی سازی، تولید موشک، صنایع اپتیک، ساخت ماشین آلات سنگین، موتورسازی، لوله سازی، توربین، صنایع فولاد، ادوات کشاورزی و از دیگر صنایع مهم اوکراین به شمار می رود. این کشور در گذشته به دلیل تولید انبوه غلات به سیلوی اروپا معروف بود. تا قبل از جنگ سالانه حدود ۴۰ میلیون تن غلات در اوکراین برداشت می شد.

مهم ترین شهرهای اوکراین

تصویر شماره ۳: شهرهای اوکراین

۱. کی‌یف در شمال

این شهر پایتخت اوکراین بوده و از مراکز مهم صنعتی، آموزشی و فرهنگی در اروپای شرقی و برخوردار از صنایع پیشرفته و موسسات آموزش عالی است.

۲. خارکوف در جنوب شرق

خارکوف دومین شهر بزرگ اوکراین از نظر مساحت و جمعیت پس از پایتخت بوده و بزرگترین مرکز صنعتی، علمی و فرهنگی است. همچنین این شهر بزرگ ترین شهر دانشجویی اوکراین بوده و دارای بیشترین شهروند از کشورهای عرب می باشد.

۳. ماریپول در شرق

این شهر دارای تعداد زیادی کارخانه و بزرگ ترین تولیدکننده آهن و فولاد در این کشور است.

۴. کراواتورسک در شمال شرق

این شهر یکی از مراکز مهم مهندسی صنایع و مکانیک در اوکراین است.

۵. اودسا در جنوب

یکی از شهرهای بزرگ اوکراین بوده و دارای شهروندان روس زبان است. این شهر دارای دانشگاه های متعدد با بیش از ۲۰ تخصص مختلف می باشد.

دلایل اهمیت اوکراین

تصویر شماره ۴: موقعیت اوکراین

۱. بعد از روسیه بزرگترین کشور اروپایی از لحاظ وسعت (۶۰۳۵۵۰ کیلومتر مربع)
۲. با ۴۳۰۹۵۴۴۹ میلیون نفر جمعیت (پنجمین کشور اروپایی)
۳. پل ارتباطی روسیه با شرق اروپا
۴. با ده کشور ۷۳۴۸ کیلومتر مرز آبی و خشکی دارد.
۵. در بین جمهوری های پانزده گانه برجای مانده از شوروی، اوکراین دومین اقتصاد بزرگ محسوب می شود و یک قطب کشاورزی و صنعت بسیار مهم در شرق اروپا به حساب می آید.
۶. ذخیره و سوسه انگیزی از معادن فلزی ارزشمند جهان را دارد. گفته می شود ۸۰۰۰ معدن از ۹۰ کانی ارزشمند در سراسر خاک اوکراین وجود دارد.
۷. یک چهارم از خاک سیاه کره زمین در اختیار دارد. این خاک حاصلخیز ترین خاک محسوب می شود زیرا برای کشاورزی به کود نیاز ندارد.
۸. گلوگاه انرژی اروپا است. بطوریکه ۲۵ کشور اروپایی، وارد کننده گاز و نفت از روسیه هستند. در واقع اوکراین گلوگاه درآمد گازی و نفتی روسیه نیز هست. ۱۶ درصد گاز وارداتی اتحادیه اروپا از روسیه از طریق خاک اوکراین انجام می شود.
۹. فاصله مسکو تا کی اف پایتخت اوکراین ۶۰۰ کیلومتر است و این برای غرب از لحاظ ژئوپلتیک بسیار اهمیت دارد.
۱۰. بیش از پنجاه کارخانه نظامی در اوکراین برای روسیه سلاح تولید میکنند از جمله موتور هلیکوپترهای روس در اوکراین تولید می شود.

فرایند «روسی سازی» در اوکراین چنان قوی شد که امروزه اوکراین مستقل خود را به لحاظ اقتصادی شدیداً متکی به روس های ساکن در مناطق شرقی و جنوبی می انگارد. در حالی که ۱۷ درصد از جمعیت این کشور روس هستند، اما این نسبت در شرق بسیار بیشتر است، به طوری که در دونباس ۵۳ درصد و در کریمه به حدود ۶۰ درصد افزایش می یابد. درصد مردم روس زبان در این مناطق به طور چشمگیری بالاست و در دونباس و کریمه به ترتیب ۹۳ و ۹۷ درصد می باشد. مناطق روس زبان در شرق و جنوب به شکل هلال از مرز روسیه تا ادسا و سپس به سمت شمال امتداد یافته و ترانس نیستریا را نیز در بر می گیرد. بایستی خاطر نشان شود که صحبت کردن به زبان روسی الزاماً نشان دهنده آن نیست که فرد صحبت کننده به این زبان، خواهان پیوستن به روسیه است.

ارزش سیاسی اوکراین

دریادار (هالفور جان مکیندر) از افسران نیروی دریایی انگلیس که یکی از بنیانگذاران رشته موسوم به (ژئوپلیتیک عملیاتی) است، برای اولین بار در سال ۱۹۰۴ میلادی تئوری خود، موسوم به (هارتلند) را منتشر کرد. مکیندر، پیش از اینکه یک نظامی باشد، یک جغرافیدان بود. او در نظریه خود تمامی خشکیهای جهان شامل قاره آسیا، آفریقا و اروپا را (جزیره جهانی) نامید و یک محور مرکزی برای این جزیره به نام (هارتلند) یا (قلب جهان) تعیین کرد.

مکیندر، بر اساس نظریه خود، تأکید داشت هر کس بتواند کنترل هارتلند را در اختیار بگیرد، می تواند کنترل جزیره جهانی را در دست داشته باشد و هرکس کنترل جزیره جهانی را در اختیار داشته باشد، لاجرم کنترل تمامی جهان را در دست خواهد داشت. محوری که مکیندر به عنوان هارتلند تعریف کرد شامل مناطق وسیعی از آسیای میانه، قفقاز و بخش هایی از اروپای شرقی بود.

هیتلر در جریان جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵ - ۱۹۳۹ م) بر اساس نظریه مکیندر باور داشت که چنانچه بر منابع طبیعی آسیای میانه و بخشهایی از روسیه و قفقاز دست یابد، می تواند هارتلند را در اختیار بگیرد.

برژنسکی از استراتژیست های برجسته آمریکا و برژینسکی مشاور امنیت ملی در دولت جیمی کارتر در سال ۱۹۹۰ میلادی اندکی پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی:

روسیه بدون اوکراین دیگر یک امپراتوری اوراسیایی نیست. روسیه بدون اوکراین باز هم سعی خواهد کرد تا برای رسیدن به جایگاه امپراتوری تلاش کند اما بیشتر یک امپراتوری آسیایی خواهد شد و در تضاد و برخوردهای آسیای مرکزی درگیر خواهد شد.

نکته: اوراسیا متشکل از بخش اعظم قاره اروپا و آسیاست که حدود ۷۵٪ از مردم جهان در این منطقه قرار دارند و بیشترین ثروت فیزیکی جهان در این منطقه واقع شده است. حدود ۶۰٪ از درآمدهای جهان و حدود سه چهارم از منابع انرژی شناخته شده جهان به اوراسیا تعلق دارد. با توجه به همین موقعیت ژئواستراتژیک اوکراین در اوراسیا و شرق اروپا است که ایالات متحده آمریکا خواهان حضور بیش از پیش خود در حیات خلوت روسیه است.

ارزش اقتصادی اوکراین

ذخیره وسوسه انگیزی از معادن فلزی ارزشمند: نیمی از آهن و فولاد کل شوروی از اوکراین بدست می آمد. چهل درصد از کل سنگ منگنز دنیا در دوران شوروی از اوکراین صادر می شد. به این فهرست، منابع زغال سنگ، جیوه، تیتانیوم و نیکل را هم باید افزود. اوکراین یکی از مهمترین کشورهای معدنی دنیاست که هم از نظر تنوع و هم حجم ذخایر در دنیا کم نظیر است. گفته می شود ۸۰۰۰ معدن از ۹۰ کانی ارزشمند در سراسر خاک اوکراین وجود دارد.

کشاورزی: اوکراین صاحب نوع بسیار حاصلخیزی از خاک هم هست. این خاک که بنام خاک سیاه (یا سرزمین سیاه) معروف است حاصلخیزترین خاک کره زمین است و در روسیه و کانادا نیز یافت می شود. اوکراین صاحب یک چهارم از خاک سیاه کره زمین است. این خاک استثنایی و حاصلخیز، یکی از سرمایه های ملی اوکراین است. کشاورزی در این خاک بدون کود انجام می شود. کشاورزان می گویند سربازان نازی در جنگ جهانی دوم این خاک را با خود به آلمان می بردند.

انرژی: اوکراین گلوگاه انرژی اروپا هم هست. ۲۵ کشور اروپایی، واردکننده گاز از روسیه هستند و همه خط لوله ها به جز یکی از خاک اوکراین می گذرند. این یعنی اوکراین گلوگاه درآمد گازی روسیه نیز هست. در حال حاضر اتحادیه اروپا تقریباً ۱۸۰۷ تریلیون فوت مکعب گاز در سال مصرف می کند که ۱۶٪ آن از خاک اوکراین ترانزیت می شود. پس عجیب نیست که این کشور فقیر (از نظر مالی) تا این اندازه مهم است و همین اهمیت است که جامعه اوکراین را دچار دودستگی کرد.

ژئوپلیتیک: هارتلند و حیات خلوت روسیه / سرزمین حائل بین غرب و روسیه / مرز ناتو و روسیه / وجود جمهوری خواهان استقلال طلب در شرق (منطقه دونباس : دو جمهوری خود خوانده لوهانسک و دونتسک) و جنوب کشور (شبه جزیره کریمه) / دریای سیاه

موقعیت ژئوپولیتیک اوکراین هم برای غرب، بی نظیر است. فاصله مسکو تا کی یف ۶۰۰ کیلومتر فاصله دارند.

جنگ روسیه با اوکراین

جنگ اوکراین را باید حاصل اقدامات و تحریکات دو دهه ای غرب به سرکردگی آمریکا علیه روسیه به ویژه تلاش برای جداسازی اوکراین از روسیه و قرارداد آن در موضع خصومت با مسکو با مطرح ساختن لزوم عضویت اوکراین در ناتو و روی کارآمدن یک دولت غرب گرا در اوکراین از سال ۲۰۱۴ که موضعی خصمانه علیه روسیه اتخاذ کرد دانست. در واقع جنگ اوکراین پس از پاسخ منفی آمریکا و ناتو به اولتیماتوم روسیه مبنی برکنار گذاشتن مسئله عضویت اوکراین در ناتو رخ داد. با وجود همه هشدارهای روسیه اما سرانجام جنگ اوکراین در ۵ اسفند ۱۴۰۰ (۲۲ فوریه ۲۰۲۲) آغاز شد.

به رغم تصور اولیه مسکو درباره اینکه این جنگ کوتاه مدت خواهد بود اما به دلیل حمایت های همه جانبه و بی سابقه غرب به سرکردگی آمریکا و ارسال میلیاردها دلار انواع تجهیزات نظامی و تسلیحات مختلف و اعزام هزاران نیروی مزدور از کشورهای مختلف، این جنگ به درازا کشیده شده است.

اهداف راهبردی روسیه از جنگ با اوکراین

در وضعیت کنونی جنگ با اوکراین، مهم ترین اهداف راهبردی روسیه در این جنگ عبارتند از:

حفظ نقش برتری در تراز جهانی؛

- ✓ ایجاد موازنه قدرت با غرب در نظام بین الملل و منطقه؛
- ✓ تاکید دکرترین امنیت ملی روسیه (در سند ۲۰۲۱) مبنی بر اینکه مرزهای اتحاد جماهیر شوروی سابق، مرزهای امنیتی فدراسیون روسیه محسوب می شود؛
- ✓ تغییر در وضعیت ژئوپلیتیک نظام جهانی (تغییر از نظام تک قطبی به چندقطبی)؛
- ✓ مقابله با ژئواستراتژیک غرب و آمریکا و پیشگیری از محاصره جغرافیایی روسیه به منظور تحمیل فشار بر این کشور؛

جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل

✓ جلوگیری از گسترش ناتو در منطقه نفوذ راهبردی روسیه، به بهانه عضویت اوکراین در پیمان ناتو.

اهداف عملیاتی روسیه در جنگ با اوکراین

✓ جلوگیری از استقرار تسلیحات راهبردی ناتو(سامانه های دفاع موشکی و هوایی)در کشورهای پیرامونی؛

✓ ایجاد پیوستگی سرزمینی از طریق الحاق بخش های شرقی اوکراین به روسیه(منطقه دونباس) و ایجاد کریدور زمینی به روسیه و منطقه کریمه؛

✓ ایجاد امنیت پایدار روسیه با الحاق دو استان لوهانسک و دونتسک(دونباس) در راستای توافق نامه می نسک سال ۲۰۱۵؛

✓ اقدام پیش دستانه روسیه در جلوگیری از الحاق اوکراین به ناتو؛

✓ ایجاد حاشیه امن در مرزهای روسیه از طریق جلوگیری از توسعه ناتو؛

✓ مقابله با ملی گراهای متعصب ضد روس در اوکراین و جلوگیری از آزار و اذیت روس تبارها در این کشور.

✓ ایجاد یک حکومت همسو و وابسته به روسیه در اوکراین با سرنگون کردن دولت زلسنکی از طریق اقدام نظامی؛

✓ ایجاد پیوستگی سرزمینی از طریق الحاق بخش های شرقی اوکراین به روسیه و ایجاد کریدور زمینی به روسیه و منطقه کریمه.

✓ ایجاد پیوستگی سرزمینی از طریق الحاق بخش های جنوبی اوکراین با تصرف اودسا به روسیه و قطع ارتباط اوکراین با دریای سیاه

تصویر شماره ۵: مسیرهای حمله روسیه به اوکراین

اهداف ناتو در جنگ روسیه با اوکراین

- ✓ تمرکز بر کشورهای روسیه و چین (مبتنی بر سند ۲۰۲۱ امنیت ملی آمریکا)؛
- ✓ تهدید بودن روسیه در سند تهدیدات سال ۲۰۲۲ جامعه اطلاعاتی آمریکا؛
- ✓ تقویت هژمونی جهانی آمریکا و توسعه حوزه ژئواستراتژیک دریایی و حضور آمریکا در اروپای شرقی؛
- ✓ تداوم توسعه ناتو به سمت شرق که بعد از فروپاشی شوروی سابق آغاز شده بود؛
- ✓ توجه به کشورهای جداشده از شوروی سابق مبتنی بر سند ۲۰۲۰ راهبرد آمریکا و به چالش کشیدن قدرت روسیه و عضوگیری از جمهوری های شوروی سابق؛
- ✓ کاهش توان قدرت سیاسی و نظامی و اقتصادی روسیه در جهان؛
- ✓ اهمیت ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک اوکراین برای آمریکا و غرب به منظور حضور در این کشور و کنترل و فشار بر روسیه؛
- ✓ کمک به کشور اوکراین با هدف عضویت در ناتو و تثبیت دولت غربگرا در اوکراین؛
- ✓ ایجاد وابستگی بیشتر کشورهای اروپایی به آمریکا پس از احساس خطر از تمایل این کشور ها به داشتن روابط گسترده با روسیه؛
- ✓ تقویت قدرت اوکراین به عنوان نیروی نیابتی غرب در مقابل روسیه؛
- ✓ افزایش چالش های داخلی و ایجاد بی ثباتی در روسیه؛
- ✓ هدف گذاری سرنگونی حکومت پوتین و مهیا کردن زمینه فروپاشی روسیه به عنوان رقیب جدی آمریکا.

زمینه های شروع جنگ

- ✓ تصمیم ناتو برای به عضویت در آوردن اوکراین در اتحاد نظامی ناتو و احساس تهدید برای روسیه در مرزهای خود؛
- ✓ رشد شدید گرایش نازیسم و افراط گرایی و ایجاد تنفر عمومی از روسیه در اوکراین؛
- ✓ افزایش تحرکات ناتو در مرزهای روسیه (اقدام آمریکا و ناتو برای تحریک کردن و کشاندن روسیه به این جنگ)؛
- ✓ علاقه تاریخی روسیه برای دسترسی به آب های آزاد در دریای سیاه؛
- ✓ کاهش نفوذ روسیه در شرق اروپا پس از سقوط اتحاد جماهیر شوروی؛

جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل

- ✓ روی کار آمدن دولت غربگرا در اوکراین از سال ۲۰۱۴؛
- ✓ الحاق شبه جزیره کریمه به روسیه در سال ۲۰۱۴؛
- ✓ درگیری های متعدد میان نیروهای ارتش اوکراین و جدایی طلبان مورد حمایت روسیه در منطقه مناقشه دونباس

مواضع کشورها پیرامون جنگ روسیه با اوکراین

۱. رئیس جمهور ترکیه: حمایت از وحدت ارضی اوکراین در برابر مسکو؛
۲. رژیم صهیونیستی: حمایت از تمامیت ارضی و حاکمیت اوکراین؛
۳. رئیس جمهور آمریکا: پاسخ روسیه با روشی متحد و قاطع؛
۴. نماینده امارات در سازمان ملل: اهمیت ایجاد فضای امن منطقه ای و کاهش تنش با دیپلماسی؛
۵. سران کشورهای عضو گروه ۷: انجام اقدامات لازم برای اتخاذ رویکردی مشابه و هماهنگ؛
۶. دبیر کل ناتو: عدم اعزام نیرو به اوکراین و عدم مداخله در جنگ؛
۷. وزارت خارجه لبنان: محکومیت تهاجم روسیه؛
۸. وزارت خارجه طالبان: بی طرفی در سیاست خارجی؛
۹. رئیس جمهور سوریه: حمایت از عملیات نظامی ویژه روس ها؛
۱۰. محمد بن سلمان: پابندی به ائتلاف اوپک پلاس و ایجاد تعادل و ثبات در بازارهای نفت؛
۱۱. چین: انتقاد از تحریم های غرب علیه روسیه و احترام به نگرانی های امنیتی مشروع؛
۱۲. بول، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا: ارسال تسلیحات و مهمات مورد نیاز به اوکراین؛
۱۳. کره شمالی: علت شروع جنگ، هژمونی طلبی آمریکا بدون توجه به تقاضای مشروع روسیه برای امنیت خود.

مهمترین تبعات جنگ روسیه با اوکراین

مهمترین تبعات جنگ برای روسیه

- ✓ اختلال در سامانه حمل و نقل زمینی، هوایی و دریایی به دلیل تحریم های گسترده (اقتصادی، سیاسی، ورزشی و ...)
- ✓ ممنوعیت واردات انرژی، نفت و گاز از روسیه از سوی رئیس جمهور آمریکا به عنوان بخشی از تحریم های جنگ اوکراین.

مهمترین تبعات جنگ برای اوکراین و غرب

- ✓ تحمیل خسارت سنگین به زیرساخت ها در حوزه های مختلف این کشور؛
- ✓ بیش از ۳ میلیون نفر از این کشور گریخته و بیش از ۵ میلیون نفر دیگر نیز در داخل کشور آواره شده اند؛
- ✓ منهدم شدن بیش از ۳۹۲۰ مورد تأسیسات زیربنایی نظامی اوکراین؛
- ✓ هشدار بروز یک بحران جهانی غذا از طرف سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد (فائو) با توجه به شناخته شدن اوکراین به عنوان انبار غله جهان.

تجزیه و تحلیل داده ها و یافته های تحقیق

۱. ماهیت این جنگ بر مبنای نظریات ژئوپلیتیکی در رقابت دو قدرت بری و بحری است و باید به این جنگ فراتر از دید محدود به جنگ میان دو کشور نگریست؛ چراکه این منازعه ریشه ای جغرافیایی و ژئوپلیتیکی دارد و بازیگران متعدد جهانی در آن نقش و منافع دارند. انتظار بر این است این جنگ فرسایشی و طولانی مدت باشد گرچه به طور موقت و ظاهراً تمام شود، اما همچنان ریشه ها و زمینه های وقوع جنگ مجدد در این منطقه باقی خواهد ماند؛ جایی که گسل تقابل میان غرب و شرق متصور است.

۲. حمایت های گسترده اطلاعاتی، سیاسی، تسلیحاتی و عملیات گسترده روانی محور غرب علیه روسیه، مبین این است که متحدان غرب، با فرسایشی کردن نبرد در تلاش هستند تا با تضعیف روسیه به اهداف خود در تقویت جبهه غرب با محوریت ناتو برسند.

۳. در این جنگ امپراتوری رسانه نقش مهمی در عملیات ها و مقاومت مردم و ارتش اوکراین برای رویارویی با ارتش روسیه داشته که از توان تجهیزاتی و نیرویی بالاتری برخوردار بوده است و نقش مهمی در محکومیت روسیه در افکار عمومی و جهانی داشته است.

۴. در بین کشورهای غربی دخیل در جنگ اوکراین، نقش انگلیس از همه بارزتر است که به نظر می رسد با توجه به خروج این کشور از اتحادیه اروپا در پی ایفای نقش بیشتری در ناتو بوده و در پی آن است که با محوریت خود به دنبال ایجاد بلوک قدرت جدیدی در دل اروپا باشد. از این رو ارسال تجهیزات بیشتر، دخالت های روزافزون و نقش آفرینی بیشتر این کشور در صحنه آینده اوکراین متصور است. در مقابل به نظر می رسد کشور آلمان به علت چسبندگی زیاد مولفه های آن به روسیه به خصوص در بحث انرژی، بازنده صحنه اوکراین باشد.

نتیجه گیری و پیشنهاد:

الف- نتیجه گیری

با توجه به قرار گرفتن جنگ در حوزه منطقه ای روسیه و اهمیت بالای آن برای منافع ملی این کشور، به نظر می رسد در این تقابل هر یک از طرفین برای پیروزی و حفظ دستاوردها، تمام تلاش خود را به کار خواهند بست.

۱. تبدیل اوکراین به کنفدراسیون (به استثنای دو جمهوری دونتسک و لوهانسک) بوده که با خواسته ها و تضمین های امنیتی روسیه تطابق داشته و مطلوب ترین گزینه است.

۲. ایجاد یک جمهوری جدید به نام روسیه جدید بر اساس مناطق تصرف شده در شرق و جنوب اوکراین است.

۳. شکل گیری دو بخش غربی و شرقی در اوکراین است که البته محتمل نیست؛ چراکه تنش ها و تحریکات در مرزها حفظ می شود.

از سوی دیگر با توجه به کمک های وسیع اطلاعاتی، رسانه ای و نظامی آمریکا و متحدان اروپایی به اوکراین به نظر می رسد که این جنگ به زودی خاتمه نخواهد یافت و براساس پیش بینی مقامات روسی و غربی از نبود چشم انداز مثبت در پیشرفت روند مذاکرات و اظهارات مقامات آمریکایی مبنی بر تداوم جنگ تا پایان سال جاری میلادی، گمانه زنی ها موجود در رابطه با فرسایشی شدن جنگ را افزایش داده است.

ب- پیشنهاد

دستاوردهای ایران از جنگ روسیه با اوکراین

با مسدود شدن کریدور شمالی (چین، روسیه و اوکراین) بار تجارت شرق به غرب بر روی کریدور میانی افتاده، و در این بین، میان برخی دول غرب آسیا یک رقابت سهمگینی برای قرار گرفتن در کانون این کریدورها شکل گرفته است.

ایران در یک دهه گذشته، فرصت داشت کریدور شمال-جنوب را تکمیل کند و از سال های ۱۳۹۴ این فرصت به وجود آمد تا کریدور شرق-غرب را برقرار کند. زیرا در آن زمان تهران نخستین گزینه پکن برای تکمیل این کریدور محسوب می شد. متأسفانه در این زمینه تعلل شد و این تعلل های داخلی برای کشور بی هزینه نماند. هزینه این تعلل ها امروز خود را به نمایش گذاشته و ژئوپلیتیک ایران در حصار کریدورهای رقیب قرار گرفته و این کریدورها روز به روز مزیت های جغرافیایی ایران را به سمت خود می مکند.

دوره زمانی که اکنون در آن قرار داریم، دوره زمانی طرح ریزی کریدورهای رقیب به شمار می رود. به بیانی دیگر ما فرصت طلایی سال های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰ را از دست دادیم و اکنون رقابت در منطقه سخت تر و پیچیده تر شده است.

با این حال نمی توان گفت که پنجره فرصت بسته شده است و نباید فرصت باقیمانده را از دست بدهیم. در حال حاضر باید تمرکز کشور در عرصه ژئوپلیتیک و دیپلماسی اقتصادی به این سمت حرکت کند جریان ترانزیت را در خاک و قلمروی ایران روز به روز تقویت و تثبیت کند، مخصوصاً که اولاً همچنان مزیت های ایران نسبت به رقبا بیشتر است و ثانیاً روسیه تمایل بیشتری به سرمایه گذاری ترانزیتی در ایران دارد. به هر حال این را به عنوان هشدار ببینیم که دول همسایه دیپلماسی قوی ای را برای تثبیت کریدورهای رقیب ایران به کار گرفته اند.

آموزه های جنگ روسیه با اوکراین برای آینده

- ✓ جنگ اطلاعاتی
- ✓ تشکیل مرکز فرماندهی و کنترل
- ✓ شناخت جغرافیایی و دفاع سرزمینی
- ✓ درگیری ائتلاف ها
- ✓ توجه به حوزه شناخت جنگ شهری و نبرد نامتقارن یا ناهمطراز
- ✓ نقش تجهیزات پیشرفته در جنگ احتمالی آینده
- ✓ تجهیز پدافند هوایی به سامانه های تاثیرگذار به روز و تاکتیکی

جنگ روسیه و اوکراین با تاکید بر ژئواستراتژی و آینده های محتمل

- ✓ نقش و تاثیر موشک های نقطه زن در جنگ های آینده
- ✓ نقش پهپادها در جنگ های امروزی
- ✓ نقش جنگال و تاثیر آن در آینده
- ✓ نوسازی پرنده ها و تجهیز پرنده های فعلی به تسلیحات هوشمند و سامانه های جنگ الکترونیک نوین
- ✓ آمادگی های اولیه و ایجاد پست های کنترلی
- ✓ نقش ارتباطات امن در جنگ های آینده
- ✓ علامت گذاری اهداف حساس
- ✓ ایجاد تغییرات در ساختار یگان های رزمی و تشکیل گروه های رزمی کوچک و چابک
- ✓ گستردگی منطقه عملیات و گشودن چندین محور عملیاتی
- ✓ نقش لجستیک و پشتیبانی آمادی
- ✓ نقش آموزش و تاثیر آن در جنگ های احتمالی
- ✓ دشمن شناسی و شناخت تاکتیک ها و شیوه های رزم دشمن
- ✓ عملیات روانی و نقش قدرت رسانه در جنگ ها
- ✓ نقش مقامات عالی کشور، مسئولان و فرماندهان در صحنه جنگ
- ✓ نقش مقاومت ملی - حضور و مشارکت مردم در جنگ های آینده
- ✓ استفاده از ناوگان حمل نقل عمومی و بسیج مردمی

فهرست منابع:

الف - منابع فارسی

۱. بهادریان، رستم (۱۴۰۱): جایگاه ژئوپلیتیکی ج.ا.ایران در شکل گیری هندسه قدرت جهانی. چاپ اول. انتشارات داغا.
۲. خارا، محمدحسن و امینی ورکی (۱۳۹۹). سعید: تحول ژئوپلیتیک انرژی و اهمیت غرب آسیا. چاپ اول.
۳. صور اناری حسین و سازمند، بهاره (۱۳۹۸): هویت و منافع روسیه در منطقه گرای اوراسیایی: انتشارات وزارت امور خارجه، چاپ اول.
۴. عزتی عزت الله (۱۳۸۷): ژئواستراتژی و قرن بیست و یک، انتشارات سمت
۵. فوتن، آندره (۱۳۷۱): یکی بدون دیگری (نظم نوین جهانی؟): ترجمه: هوشنگ مهدوی، عبدالرضا: نشر فاتحه، چاپ اول.
۶. کوهن، سائول برنارد (۱۴۰۰): ژئوپلیتیک: جغرافیای روابط بین الملل - جلد دوم. چاپ اول - انتشارات دانشگاه عالی دفاع
۷. میرفخرایی، سیدحسن (۱۳۹۲): روسیه و ناتو، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول.
۸. منصوری راد علی اصغر، میرخاندوزی سیدجعفر (۱۴۰۱): بررسی و تحلیل جنگ ۲۰۲۲ روسیه با اوکراین، چاپ اول تابستان.

مقالات

۱. اعظمی هادی، نظری محمد، حسینی سیدعلی (بهار و تابستان ۱۳۹۷): ژئوپلیتیک روسیه و آمریکا در اوکراین: پژوهش نامه ایرانی. شماره ۲.
۷. داداندیش پروین (بهار ۱۳۸۶): گفتمان ژئوپلیتیک در آسیای مرکزی، عرصه تقابل ایران و روسیه: فصلنامه ژئوپلیتیک. شماره اول.
۱۰. رنجکش سیاهکل الهه (۱۴۰۱): ژئوپلیتیک ایران و اوکراین: هفتمین کنفرانس بین المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق. تهران.
۶. شیخ الاسلامی محمدحسن، شیراوند صارم (پاییز ۱۳۹۵): تاثیر بیش ژئوپلیتیک بر مدیریت فدراسیون روسیه در بحران های اوکراین: فصلنامه آسیای مرکزی. شماره ۹۵
۹. شیرخانی محمدعلی، شریفی مجیدمحمد (بهار و تابستان ۱۳۹۱): ژئوپلیتیک انرژی، روسیه و دیپلماسی خط لوله ترکیه: فصلنامه مطالعات اوراسیای مرکزی. شماره یک
۱. صفری، عسگر و وثوقی، سعید (بهار ۱۳۹۵): ژئوپلیتیک اوکراین و نقش آن در رقابت روسیه و ایالات متحده آمریکا. فصلنامه تحقیقات سیاسی بین الملل. شماره ۲۶ صص ۱۳۶-۱۰۹
۵. کرمی جهانگیر، فاضلی سامان (بهار و تابستان ۱۳۹۷): ژئوپلیتیک دریایی و سیاست خارجی روسیه در بحران های اوکراین و سوریه: فصلنامه مطالعات اوراسیایی. شماره یک.

۴. گودرزی مهناز، درخشنده مریم (پاییز ۱۳۹۴): بحران اوکراین در مجموعه امنیتی دریای سیاه: فصلنامه مطالعات سیاسی. شماره ۲۹
۳. وثوقی سعید، خیری مصطفی (تابستان ۱۳۹۵): اوکراین عرصه تقابل غرب و روسیه: فصلنامه آسیای مرکزی و قفقاز. شماره ۹۴
۲. نوئژاد، محمد و کریمی، مرتضی (بهار ۱۳۹۷): تقابل روسیه و آمریکا در اوکراین و تأثیر آن بر منافع ملی ایران. فصلنامه مطالعات روابط بین الملل. شماره ۴۱. صص ۱۷۵-۱۴۵

The war between Russia and Ukraine with an emphasis on geostrategy and possible futures

By: Ghodrat rahmani

Abstrac